

Galeasen Ricktor finns inte mer. Sveriges äldsta seglande handelsfartyg har huggits upp trots protester och försök att hitta en räddare. Foto: Gunnel Ilonen, SSHM.

AV HANS-LENNART OHLSSON

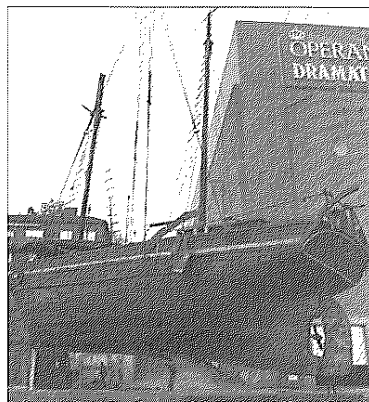
Det är märkligt med vårt sjöfartsarv i Sverige. Först när ett fartyg har legat sjunket i 100 år omfattas det av kulturminneslagen och räknas som fornlämning. Byggnader, anläggningar och kanaler byggnadsminnesmärks och skyddas för framtiden, men inte en båt så länge den flyter.

Galeasen *Ricktor* byggdes ca 1835 vid Harge intill Askersund. Hon var då en sk råbock, enmastad, klinkbyggd och nästan odäckad. Råbockarna var en typisk vätternbåt som tack vare sin lastdrygheit fraktade både sten, sand och förnödenheter. Riggen, formen och byggnadssättet tyder på en långt tillbaka gående tradition.

Ricktor förbyggdes, dvs reparades grundligt, flera gånger. Bl a blev hon under 1800-talet både kravellbyggd och omriggad. Det utseende hon hade vid upphuggningen ska inte på något sätt förknippas med råbockarna. *Ricktor* var vid slutet av sin seglats en galeas från 1870-talet. Men ändå hade hon ju själen kvar och kanske även delar kvar från 1830-talet.

Nödvändig bärgning

I somras lade hon sig tillrätta på botten. Kanske anade hon att slutet närmade sig och ville sluta sina dagar med värdighet. Tyvärr ställde hon sig på en värmepumpsanläggning för flera fastigheter. En bärgning blev nödvändig och fastighetsägaren (en av våra AP-fonder) övertog ägandet och ansvaret för bärgningen. Denna skedde i slutet av oktober och *Ricktor* ställdes på kajen. Där hade hon kunnat räddas!

I somras sjönk galeasen Ricktor utanför Kvarnholmen. I slutet av oktober bärgades hon av pontonkranen Lodbrok. Foto: Gunnel Ilonen, SSHM.

Misslyckat räddningsförsök

Fastighetsägaren ville ha en ren och snygg kaj och i det moderna Sverige hör tydligen inte kajer och fartyg ihop. Således fick *Ricktoren* tidsfrist på högst en vecka innan grävskopan kom. Sjöhistoriska museet hann anställa två skeppstimmermän för en uppmätning av skrovet. De fotodokumenterade dessutom bärgning och upphuggning med fotografier. Flera försök gjordes av "skutfolket" att finna en räddare, men tidsfristen löpte ut. Tisdagen den 4 november påbörjade grävmaskinen sitt värv. I över 150 år höll sig *Ricktor* flytande och på mindre än en vecka var hon förvandlad till komposterbara träbitar. Vid rivningen fanns Sjöhistoriska Museets skeppstimmermän på plats för att studera spant och skrov. Några delar med spår av klinkbygge fanns inte men dock en inre bordläggning, kanske från 1850-talet.

Uppmätningen ska resultera i en ritning av fartyget som tillsammans med fotografierna får utgöra minnet av *Ricktor* i Sjöhistoriska museets arkiv. Äldsta seglande lastfartyget är nu vänergaleasen *Mina* från 1876.